

УДК: 657.37:657.372

Biblid 1451-3188, 25 (2026)

Год XXV, бр. 93, стр. 111–126

Изворни научни рад

Рад примљен 10. 12. 2025. године

Рад одобрен 05. 01. 2026. године

DOI: https://doi.org/10.18485/iire_ez.2026.25.93.6

CC BY-SA 4.0

МЕТОДИ КОНСОЛИДОВАЊА БИЛАНСА И ЊИХОВО УСКЛАЂИВАЊЕ СА МЕЂУНАРОДНОМ ПРОФЕСИОНАЛНОМ РЕГУЛАТИВОМ

*Славко ВУКША, Иван МИЛОЈЕВИЋ, Стефан КОЦИЋ**

Апстракт: Укрупњавање капитала, као и његова интернационализација, односно међусобно повезивање капитала чест је узрок консолидовања биланса. Велики удео европског, односно глобалног капитала налази се под окриљем повезаних предузећа, па се на тај начин капитал константно увећава. Професионална рачуноводствена регулатива временом се мењала и надограђивала у складу са реалним потребама рачуноводствене струке. У раду који следи представљају се различити методи консолидовања биланса и њиховог усклађивања са међународним рачуноводственим стандардима. Аутори истражују различите врсте метода који се могу користити за консолидовање финансијских извештаја. Посебно се апострофира њихова уподобљеност са међународном регулативом која обухвата и европске стандарде и правила, као и рачуноводствену праксу. Из анализе произилази закључак да подобност одређених метода зависи од мноштва фактора који се постављају пред привредне ентитете, а којима се тежи одговорити на захтеве које поставља унутрашња законодавна регулатива држава којом се прописује финансијско извештавање.

Кључне речи: Методе консолидовања, финансијски извештаји, међународна професионална рачуноводствена регулатива.

* Универзитет за пословне студије, Бања Лука, Република Српска, БиХ. E-mail: slavkovuksa@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3799-4363>; E-mail: drimilojevic@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3653-3477>; Београдска пословна академија, Београд. E-mail: stefan.kocic@bpa.edu.rs. ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-9930-5049>

1) УВОД

Професионална регулатива о усклађивању метода консолидованог биланса произилази из претпоставки могућности економских догађаја које на одређени и прихватљив начин регулише. У условима глобализације и све већег укрупњавања власништва, не условљавајући економску контролу над одређеним пословним субјектима, институционално се поставља питање довођења у везу интерних релација између таквих субјеката. Економска наука у прошлости бавила се изучавањем овог питања, не из разлога пословности већ из разлога економских захватања од стране државе, да би крајем прошлога века уврштавањем менаџмента у научну базу економски односи између повезаних пословних субјеката све више добијали на значају. Из тог разлога се и међународна регулатива усаглашавала са овим потребама и усавршавањем модела сагледавања економске реалности она је побољшавала стандарде у вези консолидовања финансијских извештаја. Предметни рад испитује могуће методе које се користе у консолидовању финансијских извештаја.¹ Аутори ће испитати њихову међународну усаглашеност са међународним стандардима, превасходно са Међународним стандардима финансијског извештавања – MSFI 10. Консолидовани финансијски извештаји у домену својих одредби осврћу се на процедуре консолидовања не упуштајући се у методолошки аспект, већ искључиво бавећи се могућностима консолидовања приликом консолидованих финансијских извештаја, и то:

- Процесом консолидације који се спроводи уподобљавањем (пребијањем) позиција у билансу стања (имовине, обавеза, сопственог капитала) и у билансу успеха (прихода и расхода) заједно са токовима готовине матичног предузећа са истим позицијама зависних предузећа;
- Веома значајним активностима приликом консолидације које представљају елиминације у билансу стања оне књиговодствене вредности удела матичног предузећа које поседује у сваком од зависних предузећа и припадајућег дела сопственог капитала, а у кругу консолидовања зависних предузећа уз елиминацију у билансу стања имовине, обавеза и сопственог капитала, у билансу успеха прихода и расхода као и токова готовине по основу свих трансакција међу правним лицима која се налазе у кругу консолидовања;
- Реализацијом наведених поступака који се спроводе путем рачуноводствених инструмената, као што су радни папири и табеле за консолидовање. У овом случају важно би било нагласити да је утврђивање

¹ Ј. Ранковић, *Консолидовани годишњи закључак*, Београд, 1994.

износа који би требало бити искључен из консолидованих финансијских извештаја основна методолошка претпоставка сваког консолидовања.²

У вези с тим, рачуноводствена пракса је произвела велики број упутстава и инструмената који се користе за потребе консолидовања, тако да они имају интерни карактер, али не и мање значајан у односу на оне који су прописани и стандардизовани међународном регулативом (укључујући у случају Европске уније и њено рачуноводствено законодавство).³

Почетни консолидовани биланс стања сачињава се датумом стицања контроле над зависним предузећем. Тада се разлика између плаћене накнаде и вредности стечене имовине приказује као *goodwill* или као приход од повољене куповине. Из наведеног произилази да се методолошко коришћење рачуноводствених инструмената приликом консолидације стандардима не прописује, већ да се оно у зависности од потреба менаџмента уређује рачуноводственим политикама. У раду се приказују методе консолидовања и њихове основне карактеристике ради којих су неке уподобљене са међународном регулативом (која је инкорпорирана и у стандарде и праксу Европске уније). Неке методе консолидовања нису толико подобне, односно нису препоручљиве да се користе код сачињавања званичних финансијских извештаја (што не значи да су и забрањене за сачињавање интерних извештаја предузећа).

2) МЕТОДЕ КОНСОЛИДОВАЊА БИЛАНСА

Из аспекта састава сложеног интереса, као првог критеријума за консолидовање капитала посматрајући са интернационалног нивоа рачуноводствене праксе, све методе које се користе за консолидовање у финансијским извештајима сврставају се у три основне групе и то: *Методе потпуног консолидовања; Методе пропорционалног консолидовања и Equity методе*.⁴

У области америчког стручног друштва из области рачуноводства, које примењује ГААР стандарде (*Генерално прихваћене рачуноводствене стандарде*), методе консолидовања разврставају се на следећи начин:

² „МСФИ 10 Консолидовани финансијски извештаји“, *Службени гласник РС*, бр. 123/2020.

³ А. Јовановић, С. Лазих, “Emergence, Legal Pluralism and Application of Legal Norms”, *Revija prava javnog sektora*, 2024, Vol. 4, No. 2, pp. 7–20.

⁴ Zvi Korn, *Consolidation accounting 101: Exploring its Rules and Types*, *Datarails*, 2024. Интернет: www.datarails.com/consolidation-accounting101/

Табела бр. 1. Три нивоа утицаја и методе рачуноводства

Три нивоа утицаја и методе рачуноводства	0% < – – > 20%	20% < – – > 50%	50 < – – > 100%
Ниво утицаја	Мала или никаква	значајна	контрола
Метода вредновања	Метода фер вредности	Equity Метода	Потпуна консолидација

Извор: *Business Combinations and Consolidated Financial Reporting*, Course Material, #6660/QAS6660, Professional education services, LP, 4208 Douglas Blvd, Интернет: www.pescape.com

Дуги низ година GAPP је дозвољавао да се пословне комбинације структурирају као удруживање интереса или као куповина једне корпорације од стране друге. Историјски гледано, велики део контроверзи у вези са рачуноводственим захтевима за пословне комбинације односио се на метод удруживања интереса. Пошто је удруживање добијало повољан рачуноводствени третман (између осталог, имовина и обавезе нису морале бити поново процењене на фер вредност), предузећа су имала снажан подстицај да структурирају било коју комбинацију као удруживање. FASB (*Одбор за стандарде финансијског рачуноводства*) окончао је употребу обрачуна удруживања интереса за све нове комбинације од 2001. године.⁵ Уз ове изузетке рачуноводствена правила за пословне комбинације и консолидовање остала су непромењена више од 50 година, до децембра 2007. године када је FASB издао два нова стандарда приказана у Кодификацији као ACS 805 (*Пословне комбинације*) и ASC 810 (*Консолидација*). Ови искази, који захтевају примену за нове пословне комбинације са фискалним годинама које почињу након 15. децембра 2008. године, налажу оно што се назива методом аквизиције односно стицања. Они прописују да се метод стицања (*књиговодствене методе*) више неће користити за аквизиције закључене након датума ступања на снагу нових правила.⁶

Кључна разлика је у томе што нова правила напуштају структуру рачуноводства аквизиција засновану на историјским трошковима по плаћеној цени и захтевају да консолидација стеченог предузећа буде по

⁵ *Business Combinations and Consolidated Financial Reporting*, Course Material, 6660/QAS6660, Professional education services, LP, 4208 Douglas Blvd. Интернет: www.pescape.com

⁶ ACS 805 (*Пословне комбинације*) и ACS 810 (*Консолидација*).

„фер вредности пословања“.⁷ Пошто ретроактивно усвајање нових стандарда није дозвољено, спајања завршена пре датума ступања на снагу морају наставити консолидовања у складу са рачуноводственим стандардима који су били на снази на датум првобитне пословне комбинације. Стога ће и даље бити много спајања која ће бити „заштићена“ према рачуноводственим правилима која су постојала на датуме када су завршена (тј. метод куповине и метод удруживања интереса). Према кодификацији ACS 810 постоје два основа модела за испитивање да ли је консолидација одговарајућа: *Модел ентитета према гласачким правима* и *Модел ентитета према промењивим интересима*.

У оквиру ентитета са правом гласа уобичајени услов јесте контрола интереса више од 50% гласачких права. Према VIE моделу промењивог интереса (*Variable Interest Entities*) процењује се другачије него према моделу гласачких права. Овде се првенствено сматра да се финансијски интерес може постићи на други начин осим власништва над акцијама или гласачким правима, а то су потенцијални уговорни аранжмани (имаоци дуга, гаранције итд). Како у прошлости тако и данашње посматрање консолидације, као и константни покушаји решавања и разјашњавања проблема консолидовања капитала, наглашавају употребу одређених техника и делимично прописаних правила за консолидацију финансијских извештаја уз неопходно разматрање основних концепата, које се могу представити кроз четири главне теорије – *власничке, матичне компаније, проширења матичне компаније и ентитета*. Оне имају значајан утицај на процену имовине, обавеза, *goodwill* и мањинског учешћа у прозведеним консолидованим финансијским извештајима.⁸

4) МЕТОДЕ ПОТПУНОГ КОНСОЛИДОВАЊА

Метода потпуног консолидовања представља основу за методолошко сагледавање консолидације финансијских извештаја. Њоме се врши уподобљавање (пребијање) учешћа матичног предузећа у капиталу зависних предузећа са припадајућим износом капитала тих зависних предузећа која се укључују у круг консолидовања. Припадајући износ капитала из биланса стања, који се узима у обзир приликом консолидовања коришћењем методе потпуног консолидовања, односи се на све појавне облике сопственог капитала. Овај капитал чине основни и остали капитал,

⁷ *Consolidation*, Partially updated May 2024. Интернет: www.pwc.com

⁸ Diana R. Franz, “Consolidated Financial Statements: Understanding Their Theories”, *Woman C.P.A.*: 1984, Vol. 46, No. 2, Article 6. Интернет: <https://egrove.olemiss.edu/wcpa/vol46/iss2/6>

резерве, нереализовани добици и губици, као и нераспоређена добит, односно остварени губитак. Метода потпуног консолидовања значајна је зато што обухвата два појавна облика, и то са утицајем и без утицаја на успех групе.⁹ Она полази од претпоставке да се као исказна ставка мора обухватити приликом консолидовања и онај део учешћа који не даје потпуну контролу над зависним предузећима, јер се као значајна ставка приликом сачињавања консолидованих финансијских извештаја јављају у билансу стања и учешћа без права контроле, а везана су за ситуацију када матично предузеће не поседује довољну количину капитала на неки од стандардно познатих начина код зависног предузећа.¹⁰ Ова учешћа по основу којих матично предузеће нема могућност контроле зависног предузећа признају се сагласно међународној рачуноводственој регулативи применом Међународног стандарда финансијског извештавања – MSFI 3. Пословне комбинације којим је прописано одмеравање на датум стицања удела на два начина, и то применом фер вредности или према уделу учешћа у фер вредности нето имовине зависног правног лица.¹¹ Сачињавањем консолидованог биланса стања обавезно се морају приказати учешћа без права контроле у консолидованом, одвојено од сопственог капитала који припада власници матичног правног лица.

Немачка метода

Методолошки аспект примене методе консолидације, за разлику од оних које рачуноводствени стандарди дозвољавају, често за потребе менаџмента имају бољу исказну моћ у домену који се са тим стандардима коси или делимично не уподобљава.¹² С тим у вези, и разлике код ових метода које потпуно или бар делимично не утичу на успех изазивају полемике у Европској унији, али су често прихватљиве и за интерне употребе унутар националних менаџерских оквира. Дobar пример представља такозвана „Немачка метода консолидације“, која је усмерена на поступке признавања разлике које се јављају приликом уподобљавања (пребијања) капитала код матичног предузећа за потребе консолидације предузећа у коме је оно створило учешће у капиталу. Сагласно овој методи

⁹ С. Симић, „Консолидовани финансијски извештаји важна питања састављања и презентације“, *Ревизор*, 2008, Vol. 11, бр. 44, стр. 73–90.

¹⁰ М. Васиљ, „Пракса финансијског извештавања корпоративних група у Србији“, *Економика предузећа*, 2020, 68(5–6) стр. 354–368

¹¹ „MSFI 3 Пословне комбинације“, *Службени гласник РС*, бр. 123/2020.

¹² Н. Стевановић, Д. Малинић, „Феноменологија биланса – информациона моћ, ризици и последице“, *Економика предузећа*, 2009, Vol. 57, бр. 3–4, стр. 63–89.

консолидовања капитала, сва повећања резерви у појединачним финансијским извештајима зависних предузећа, настала по основу стварања добити или смањења по основу њихове употребе, рефлектују се у завршном рачуну консолидованог финансијског извештаја, који се саставља на утврђени дан, у промени разлике капитала. Свака новообрачуната разлика у висини капитала садржи у себи, поред резерви које су постојале у зависним предузећима у моменту стицања учешћа, и део створеног добитка матичног предузећа, оствареног за време њиховог чланства у њему. Независно од тога да ли се ради о састављању првог консолидованог финансијског извештаја или оних који иза тога следе, обрачуната разлика за изравнање капитала не тангира успех матичног предузећа, због чега је ова метода и добила назив „метода без утицаја на успех“. Тренутно важећи стандард прописује да се приликом првог консолидовања позитивна разлика признаје као приход у билансу успеха, а да се у сваком наредном консолидовању распоређује у биланс стања.

Англосаксонска метода

Према овој методи, књиговодствена вредност учешћа, која одговара њиховој набавној вредности, пребија се са њима припадајућим износом сопственог капитала (основни капитал, резерве и добитак затечен у моменту набавке учешћа) зависних предузећа само у моменту стицања учешћа у такозваном првом консолидовању, због чега се и назива „Метода првог консолидовања“. Оно по чему се англосаксонска метода разликује од немачке, јесте то што у моменту првог консолидовања утврђена разлика за изравнање капитала не мења се код будућих консолидовања, што значи да остаје непромењена осим у случају промене висине капитала по основу нових улагања или његове исплате (повлачења). Менаџмент предузећа свакако да за интерну употребу користи моделе консолидовања који нису садржани у опису међународних стандарда, тако да се за интерне извештаје могу користити и методе којима се добија исказна моћ увећана у домену који је за менаџмент значајан.¹³ На овај начин се добијају подаци неопходни за сагледавање других елемената који су од значаја за доношење пословних одлука.

¹³ В. Владисављевић, С. Мичић, М. Зупур, „Анализа као основ за доношење пословних одлука“, *Финансијски саветник*, 2023, Vol. 28, бр.1, стр. 7–35.

5) МЕТОДА УДРУЖИВАЊА ИНТЕРЕСА

Због тога што се користи само у моменту првог консолидовања стварно постојећег капитала зависних друштава сматра се методом првог консолидовања. Општи услови њене примене, због којих се и сматра рестриктивном, јесте стицање најмање 90% учешћа у укупном капиталу зависног друштва. Стицање треба да буде остварено разменом за новоиздате уделе предузећа које је укључено у завршни извештај матичног предузећа, уз евентуалну доплату приликом размене која не сме бити већа од 10% номиналне вредности предатих удела. За разлику од англосаксонске методе консолидовања капитала, коресподентна величина за пребијање са књиговодственом вредношћу учешћа не представља укупан сопствени капитал у моменту стицања учешћа (основни капитал, резерве и нераспоређени добитак), него само уписани капитал (основна главница). Разлика која се том приликом појави не уноси се у биланс као „почетна разлика“ него се пребија са резервама, ако је она активна, или се тим резервама додаје, ако је та разлика пасивна. Међународна регулатива ову методу препознаје у домену првог консолидовања, где је потребно усагласити вредности и када се појављује више зависних предузећа. Уколико је по основу консолидације код неких признат *goodwill*, а код других добитак од повољне куповине, није дозвољено њихово пребијање (*goodwill* и добитак од повољне куповине).¹⁴ Пребијање учешћа матичног правног лица у капиталу зависног правног лица и капитала зависног правног лица врши се стањем на дан стицања контроле, а не на дан биланса стања, а све накнадне промене у капиталу зависног правног лица, осим промена које подразумевају повећање или смањење основног капитала зависног правног лица, нису предмет консолидовања и пребијања.¹⁵ Вредност *goodwill*-а се утврђује на дан стицања контроле и накнадно се његова вредност не мења, осим у случају обезвређења, где се признаје расход по основу обезвређења на терет рачуна 589 – Расходи од усклађивања вредности остале имовине.¹⁶

¹⁴ „Међународни рачуноводствени стандард – МРС 1 Презентација финансијских извештаја”, *Службени гласник РС*, бр. 123/2020, параграф 32.

¹⁵ „МСФИ 10 Консолидовани финансијски извештаји”, *op. cit.*; „Поступци консолидовања приликом састављања консолидованих финансијских извештаја за 2022. годину, Стручни коментар”, *Параграф*. Интернет: www.параграф.рс/едокументи/порески/

¹⁶ „Међународни рачуноводствени стандард – МРС 36 Умањење вредности имовине”, *Службени гласник РС*, бр. 123/2020.

6) МЕТОДА СТИЦАЊА

Такозвана „метода стицања“ бави се, као и претходне, питањем третирања обрачунатих разлика између вредности учешћа у зависним предузећима, исказаних у финансијским извештајима матичног предузећа, с једне стране, и вредности сопственог капитала односних зависних предузећа који подлеже консолидовању, с друге стране.¹⁷ Разлика између књиговодствене вредности учешћа у матичном предузећу припадајућег сопственог капитала зависног предузећа, расподељује се кроз процес свођења књиговодствених на вредности у моменту стицања учешћа (дневне вредности), делимично или у целини на поједине активне и пасивне позиције у коригованом појединачном билансу стања зависних друштава, који се саставља пре консолидовања (метода поновног процењивања), или пак директним укључивањем обрачунатих износа латентних резерви у одговарајуће позиције финансијског извештаја матичног предузећа (метода књиговодствене вредности). Евентуално преостали износ активне разлике представља прави *goodwill*, који се уноси у финансијски извештај матичног предузећа. Када је, напротив, књиговодствена вредност учешћа нижа од опадајућег дела сопственог капитала зависног предузећа, онда нема основа за поменуто кориговање позиције у финансијском извештају. Негативна разлика, у том случају, представља такозвани *goodwill* и уноси се у пасиву финансијског извештаја матичног предузећа. Ова метода се може користити у своје две варијанте: *Метода књиговодствене вредности* и *Метода поновног процењивања*.¹⁸

Метода књиговодствене вредности

Овом методом се захтева да се у финансијски извештај матичног предузећа унесе учешће (имовинске вредности и обавезе) у висини набавне вредности.¹⁹ За разлику од раније помињаних метода без утицаја на успех, утврђена разлика се не уноси у активу или пасиву финансијског извештаја матичног предузећа као разлика капитала, него се, сагласно професионалној регулативи, расподељује на поједина добра и обавезе, чија је вредност виша или нижа од њихове књиговодствене вредности.

¹⁷ И. Милојевић, А. Вукоје, „Рачуноводствено консолидовање методом стицања“, *Економика пољопривреде*, 2013, Vol. 60, No. 2, стр. 237–252.

¹⁸ Ј. Ранковић, *Консолидовани годишњи закључак*, *op. cit.*

¹⁹ Р. Радовановић, К. Шкарић Јовановић, *Концепције биланса*, Економски факултет, Београд, 1998.

Метода поновног процењивања

За разлику од методе књиговодствене вредности, пребијање учешћа матичног предузећа и припадајућег дела сопственог капитала зависног предузећа претходно тражи поновно процењивање позиција имовине и обавеза у појединачном финансијском извештају зависног предузећа (фер процењену вредност).²⁰ Суштинска разлика између ове и методе књиговодствене вредности није у приступу консолидовања капитала, које прати откривање латентних резерви и њихово укључивање у завршни рачун матичног предузећа, него у висини откривених латентних резерви. Код методе књиговодствене вредности, латентне резерве се откривају само у висини која одговара учешћима у директном и индиректном поседу матичног предузећа. Део који се односи на учешћа мањинских акционара остаје неоткривен.²¹ Напротив, код методе поновног процењивања откривају се, поновним процењивањем, латентне резерве у својој пуној висини. Капитал који подлеже консолидовању, овом приликом, може да се повећа само за део латентних резерви који по основу учешћа припада матичном предузећу, а преостали део се приписује уделима осталих акционара.

7) МЕТОДА ПРОПОРЦИОНАЛНОГ КОНСОЛИДОВАЊА

Ова метода користи се за случајеве укључивања у финансијски извештај матичног предузећа билансних позиција завршног рачуна такозваних „заједничких предузећа“ (*joint-ventures*). Сагласно методи пропорционалног консолидовања, позиције завршног рачуна (биланса стања и успеха) предузећа у чијем се капиталу учествује не преузимају се у финансијски извештај матичног предузећа у пуној висини као код потпуног консолидовања, него само у висини која одговара висини учешћа одговарајућег предузећа.²² За укључивање заједнички вођеног предузећа у финансијски извештај матичног предузећа важе, сагласно овој методи, следећа правила:

²⁰ J. Saoud, Alamry Mashkour, *International Accounting*, University College, Mazaya. Интернет: <https://www.researchgate.net/publication/353403725>

²¹ К. Шкарић Јовановић, „Анализа консолидованог финансијског извештаја“, *Рачуноводство*, 2005, Vol. 49, бр. 9, стр. 42–51.

²² Newatia Vivek, Agarwal Niketa, *Consolidated Financial Statements*. Интернет: www.sjaykishan.com/wp-content/uploads/2016/05/consolidated-financial-statements.pdf

- билансне позиције које су предмет укључивања у финансијски извештај матичног предузећа морају бити вредноване по јединственим правилима;²³
- у финансијски извештај матичног предузећа укључују се све позиције имовине (актива) и обавеза (пасива) из појединачних биланаса заједнички вођеног предузећа, у висини која одговара квоти учешћа матичног предузећа у капиталу односно заједничког предузећа (нпр. 50%);
- припадајући део сопственог капитала заједнички вођеног предузећа пребија се са износом учешћа предузећа односно партнера. Разлика из консолидовања капитала, која том приликом може да се појави као последица латентних резерви или скривених губитака, третира се на исти начин као и у случају потпуног консолидовања, тј. сагласно правилима методе књиговодствене вредности или методе поновног процењивања;
- у висини која одговара квоти учешћа у капиталу заједничког предузећа елиминишу се и позиције дужничко-поверилачких односа, приходи, расходи и добици из послова између матичног и заједнички вођеног предузећа.

Ова метода консолидовања често се одбацује јер укључивање поступка заснованог на теорији интереса у финансијски извештај матичног предузећа није у складу са концептом теорије јединства. Поред тога, управа матичног предузећа може да располаже позицијама које су укључене у његов финансијски извештај само заједно са другим, односно партнерским предузећима.

8) EQUITY МЕТОДА

Сагласно *equity* методи, вредност учешћа у друштвима капитала која је приказана у билансима матичних друштава не замењује се позицијама имовине и обавеза зависних предузећа, као што је то случај код потпуног консолидовања, већ се вредност таквих учешћа коригује да би одговарала (била једнака) вредности удела у сопственом капиталу зависних предузећа. *Equity* метода и није метода консолидовања у ужем смислу, него је специјални поступак за процењивање учешћа у друштвима капитала. Околност да њена примена дотиче само удео у капиталу који припада матичном предузећу, даје *equity* методи консолидовања карактер пропорционалног консолидовања. Суштина ове методе претпоставља познавање циљева, и то избегавање стварања латентних резерви у финансијским извештајима матичног предузећа кроз стварање добитака зависних предузећа, и успостављање временске конгруенције између

²³ К. Шкарић Јовановић, Д. Спасић, *Специјални биланси*, Економски факултет, Београд, 2022.

остваривања резултата (добитака или губитака) у зависним предузећима, с једне стране, и њиховог обухватања у матичном предузећу, с друге стране. Реализација поменутих циљева претпоставља континуирано (из године у годину) кориговање вредности позиције учешћа у складу са развојем билансираног сопственог капитала придружених предузећа за:

- припадајући део добитка који је остварен у придруженом предузећу (који се преузима у години његовог настанка у консолидовани биланс успеха), као приход из учешћа и, истовремено, приписује књиговодственој вредности учешћа у активи биланса стања консолидованог;
- припадајући део губитка придружених предузећа (који смањује књиговодствену вредност учешћа у консолидованом билансу стања), уз истовремено смањење прихода из учешћа у консолидованом билансу успеха;
- исплату дивиденде матичном предузећу у периоду извршене исплате (кроз набавну вредност учешћа у консолидованом билансу), уз истовремено смањење прихода из учешћа за исти износ у консолидованом билансу успеха. То је и логично због тога што се расподела добитка појављује у појединачном билансу успеха предузећа које учествује (матично предузеће) као приход из учешћа, а у билансу стања као прилив готовине.

За корекцију учешћа у складу са *equity* методом користе се две варијанте – *Метода књиговодствене вредности* и *Метода учешћа у капиталу*.

Метода књиговодствене вредности

Ова метода добила назив по томе што се учешћа у придруженом предузећу преузимају у тренутку прве употребе (првог консолидовања), из појединачног биланса матичног и укључује у консолидовани финансијски извештај по њиховој књиговодственој вредности, која по правилу одговара набавној вредности. Ова метода коришћена је за консолидацију све до измена стандарда, тако да се на нова консолидовања капитала не примењује.²⁴

²⁴ М. Чавлин, З. Јовановић, М. Ђуровић, *Концепт интегрисане анализе финансијског здравља глобалних корпорација, Економија: теорија и пракса*, 2025, 18(2), стр. 77–92.

Метода учешћа у капиталу

Метода захтева да се учешћа у придруженом предузећу исказују у билансу матичног предузећа не са књиговодственом вредношћу која је у тренутку стицања једнака набавној вредности, него са вредношћу која „одговара делу сопственог капитала придруженог (придруженог) предузећа који отпада на учешће“. Употреба ове методе има и одређених слабости, нарочито изражене у билансу успеха. У билансу успеха матичног предузећа исказују се ненаплаћени приходи из учешћа, чиме се доводи у питање исказана моћ завршног рачуна као основе за доношења одлуке о расподели, пошто се износи који показују потенцијал за расподелу (добити) не налазе у моменту доношења одлуке о расподели у ликвидној фирми. Примена *equity* методе негативно утиче на исказану вредност биланса са функцијом одмеравања опорезивог добитка, пошто укључивање ненаплаћеног прихода из учешћа у билансу успеха матичног предузећа подиже основицу за опорезивање, што се, такође, негативно одражава на ликвидну ситуацију.

9) ИЗВОРИ

Business Combinations and Consolidated Financial Reporting, Course Material, 6660/QAS6660, Professional education services, LP, 4208 Douglas Blvd.
Интернет: www.pescape.com

Consolidation, Partially updated May 2024. Интернет: www.pwc.com

Чавлин, М., Јовановић, З., Ђуровић, М., *Концепт интегрисане анализе финансијског здравља глобалних корпорација, Економија: теорија и пракса*, 2025, 18(2).

Franz, Diana R., "Consolidated Financial Statements: Understanding Their Theories", *Woman C.P.A.*: 1984, Vol. 46, No. 2. Интернет: <https://egrove.olemiss.edu/wcpa/vol46/iss2/6>

Јовановић, А., Лазић, С., "Emergence, Legal Pluralism and Application of Legal Norms", *Revija prava javnog sektora*, 2024, Vol. 4, No. 2.

Korn, Zvi, *Consolidation accounting 101: Exploring its Rules and Types, Datarails*, 2024. Интернет: www.datarails.com/consolidation-accounting101/

„Међународни рачуноводствени стандард – МРС 1 Презентација финансијских извештаја“, *Службени гласник РС*, бр. 123/2020.

„Међународни рачуноводствени стандард – МРС 36 Умањење вредности имовине“, *Службени гласник РС*, бр. 123/2020.

„МСФИ 10 Консолидовани финансијски извештаји“, *Службени гласник РС*, бр. 123/2020.

„МСФИ 3 Пословне комбинације“, *Службени гласник РС*, бр. 123/2020.

- Милојевић, И., Вукоје, А., „Рачуноводствено консолидовање методом стицања“, *Економика пољопривреде*, 2013, Vol. 60, No. 2.
- „Поступци консолидовања приликом састављања консолидованих финансијских извештаја за 2022. годину, Стручни коментар“, *Параграф*.
Интернет: www.параграф.рс/едокументи/порески/
- Радовановић, Р., Шкарић Јовановић, К., *Концепције биланса*, Економски факултет, Београд, 1998.
- Ранковић, Ј., *Консолидовани годишњи закључак*, Београд, 1994.
- Saoud, J., Mashkour, Alamry, *International Accounting*, University College, Mazaya. Интернет: <https://www.researchgate.net/publication/353403725>
- Симић, С., „Консолидовани финансијски извештаји важна питања састављања и презентације“, *Ревизор*, 2008, Vol. 11, бр. 44.
- Стевановић, Н., Малинић, Д., „Феноменологија биланса – информациона моћ, ризици и последице“, *Економика предузећа*, 2009, Vol. 57, бр. 3–4.
- Шкарић Јовановић, К., „Анализа консолидованог финансијског извештаја“, *Рачуноводство*, 2005, Vol. 49, бр. 9.
- Шкарић Јовановић, К., Спасић, Д., *Специјални биланси*, Економски факултет, Београд, 2022.
- Василић, М., „Пракса финансијског извештавања корпоративних група у Србији“, *Економика предузећа*, 2020, 68(5–6).
- Владисављевић, В., Мичић, С., Зупур, М., „Анализа као основ за доношење пословних одлука“, *Финансијски саветник*, 2023, Vol. 28, бр.1.
- Vivek, Newatia, Niketa, Agarwal, *Consolidated Financial Statements*. Интернет: www.sjaykishan.com/wp-content/uploads/2016/05/consolidated-financial-statements.pdf

10) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Исказна моћ финансијских извештаја условљена је од стране више фактора, а најчешће се ти фактори међусобно укрштају, чиме утичу и на регулативу која ће усмеравати начине обухватања економских вредности у финансијским извештајима. С тим у вези, и методе консолидовања, односно приказивања позиција у консолидованим финансијским извештајима у Републици Србији, зависе превасходно од професионалне регулативе које су законски прихваћене. Исте би у највећој мери требало да прате међународне и европске рачуноводствене стандарде.²⁵ С друге

²⁵ “Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related

стране пак, за потребе менаџмента предузећа могуће је коришћење интерних метода које имају за циљ да искажу одређену пословну моћ. С обзиром на приказане различите методе консолидовања финансијских извештаја, аутори сматрају да би на националном нивоу било оптимално приказати њихове добре и лоше стране, што би омогућило синхронизовано усаглашавање са међународном професионалном регулативом која укључује и међународне рачуноводствене стандарде. Тако, на пример, Међународни стандард финансијског извештавања – MSFI 10 (*Консолидовани финансијски извештаји*), уз Рачуноводствену директиву 2013/34/ЕУ упућује на примену метода који задовољава рачуноводствене стандарде примењиве и код израде финансијских извештаја предузећа на нивоу Републике Србије. Он у принципу не ограничава менаџмент предузећа да примењује и друге методе консолидовања који треба да служе за извештавање о њиховом финансијском положају.

reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC Text with EEA relevance”, *OJ L 182*, 29. 6. 2013, pp. 19–76.

**BALANCE SHEET CONSOLIDATION METHODS
AND THEIR HARMONISATION WITH INTERNATIONAL
PROFESSIONAL REGULATIONS**

Slavko VUKŠA, Ivan MILOJEVIĆ, Stefan KOCIĆ*

Abstract: The consolidation of capital, as well as its internationalisation, i.e., the interconnection of capital, is a common cause of balance sheet consolidation. A large share of European, or, in general, global capital is under the umbrella of related companies, and as such, capital is constantly increasing. Professional accounting regulations have been changed and upgraded over time in accordance with the real needs of the accounting profession. Various methods of balance sheet consolidation and their harmonisation with international accounting standards are presented in this paper. The authors explore different methods that can be used to consolidate financial statements. Their similarity with international regulations, which include both European standards and rules, as well as accounting practice, is particularly emphasised. The analysis concludes that the suitability of certain methods depends on a multitude of factors faced by business entities, which aim to respond to the requirements set by the internal legislative regulations of countries that prescribe financial reporting.

Keywords: Consolidation methods, financial statements, international professional accounting regulations.

* University of Business Studies, Banja Luka, Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina. E-mail: slavkovuksa@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3799-4363>; E-mail: drimilojevic@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3653-3477>; Belgrade Business Academy, Belgrade. E-mail: stefan.kocic@bpa.edu.rs. ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0003-9930-5049>